

Reforma kształcenia zawodowego w Polsce – upowszechnienie zmian wdrażanych w kształceniu zawodowym od 2019 roku.

Od 1 września 2019 roku w Polsce obowiązuje kompleksowa reforma szkolnictwa zawodowego, która ma na celu dostosowanie edukacji do potrzeb współczesnego rynku pracy. Reforma wprowadza nowoczesne rozwiązania, pozwalające uczniom zdobywać pełne kwalifikacje zawodowe, praktyczne doświadczenie oraz dodatkowe umiejętności zwiększające ich konkurencyjność, przy jednoczesnym wsparciu nauczycieli i pracodawców.

Wykaz najważniejszych zmian w kształceniu zawodowym po roku 2019 został zaprezentowany poniżej.

1. Nowa struktura szkół zawodowych

Jedną z kluczowych zmian było przekształcenie dotychczasowego **4-letniego technikum w 5-letnie technikum**. Zmiana ta zwiększyła liczbę godzin kształcenia zawodowego, umożliwiła lepsze przygotowanie uczniów do egzaminów zawodowych oraz matury, a także pozwoliła na realizację dodatkowych zajęć rozwijających kompetencje specjalistyczne i zainteresowania uczniów. Nowy, pięcioletni cykl kształcenia obejmuje absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej.

Istotnym elementem reformy było również **utworzenie Branżowej Szkoły II Stopnia, która umożliwi uzyskanie dyplomu zawodowego w zawodzie nauczonym na poziomie technika oraz przystąpienie do egzaminu maturalnego**.

Reformy wprowadzają też obowiązkowe doradztwo zawodowe dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, wspierające ich świadomy wybór ścieżki edukacyjno-zawodowej.

2. Współpraca szkół z pracodawcami – obowiązek ustawy

Reforma wzmocniła rolę pracodawców w procesie kształcenia zawodowego. Zgodnie z art. 68 ust. 7 ustawy Prawo oświatowe, dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe musi przed rozpoczęciem kształcenia w nowym zawodzie nawiązać współpracę z pracodawcą właściwym dla danego zawodu lub branży. Współpraca obejmuje m.in. organizację praktycznej nauki zawodu, tworzenie klas patronackich, doposażenie pracowni, udział w organizacji egzaminów zawodowych oraz doskonalenie nauczycieli. Przedstawiciele pracodawców mogą uczestniczyć w posiedzeniach rady pedagogicznej szkoły z głosem doradczym (art. 69 ust. 3a).

Reforma wprowadza również dodatkowe zachęty dla pracodawców – **preferencje podatkowe dla darowizn** przekazywanych publicznym szkołom zawodowym, centrom kształcenia zawodowego oraz placówkom kształcenia ustawicznego.

Jednocześnie podniesiono minimalne wynagrodzenia młodocianych pracowników uczestniczących w kształceniu dualnym, zwiększając atrakcyjność tej formy nauki.

3. Opiniowanie kierunków kształcenia

Aby oferta edukacyjna odpowiadała rzeczywistym potrzebom rynku pracy, wprowadzono **obowiązek uzyskiwania opinii wojewódzkiej rady rynku pracy przed uruchomieniem kształcenia w nowym zawodzie** (art. 22 ust. 5c ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w powiązaniu z art. 68 ust. 7b ustawy Prawo oświatowe). Opinia potwierdza zasadność kształcenia w danym zawodzie w kontekście regionalnego rynku pracy i jest ważna przez 5 lat.

4. Kwalifikacyjne kursy zawodowe i kształcenie ustawiczne

Reforma rozszerzyła możliwości kształcenia ustawicznego i podnoszenia kwalifikacji przez osoby dorosłe, uczniów Branżowej Szkoły II stopnia oraz szkoły policealne. Zgodnie z art. 109 ust. 2a ustawy placówki te mogą prowadzić:

- ▶ kwalifikacyjne kursy zawodowe (KKZ),
- ▶ kursy umiejętności zawodowych (KUZ) oraz
- ▶ turnusy doksztalcania teoretycznego młodocianych pracowników.

System ten umożliwia nabywanie dodatkowych, specjalistycznych kompetencji, zwiększających szanse uczniów na zatrudnienie zgodnie z kwalifikacjami oraz walidację i certyfikację kwalifikacji rynkowych w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

5. Staże uczniowskie – praktyka w realnych warunkach pracy

Reforma oświaty w zakresie szkolnictwa zawodowego **wprowadziła możliwość odbywania staży uczniowskich przez uczniów technikum i Branżowej Szkoły I Stopnia, którzy nie są młodocianymi pracownikami.**

Staż odbywa się na podstawie umowy zawartej między uczniem a pracodawcą i może mieć charakter odpłatny lub nieodpłatny. Zakres obowiązków podczas stażu ustalany jest z dyrektorem szkoły, a okres odbytego stażu wlicza się do doświadczenia zawodowego ucznia (art. 121a ustawy prawo oświatowe).

Nowa formuła kształcenia w rzeczywistych warunkach pracy pozwala uczniom realizować zagadnienia z programu nauczania, a jednocześnie zdobywać praktyczne doświadczenie w zawodzie.

6. Obowiązek przystępowania do egzaminu zawodowego

Każdy uczeń szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe **jest zobowiązany do przystąpienia do egzaminu zawodowego lub czeladniczego ze wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie.**

Egzamin ten stanowi warunek ukończenia szkoły oraz promocji do kolejnej klasy, zapewniając formalne potwierdzenie zdobytych kompetencji i uprawnień branżowych.

7. Gromadzenie dochodów z działalności usługowej

Na podstawie art. 223 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe, **szkoły prowadzące kształcenie zawodowe mogą gromadzić na wydzielonym rachunku dochody uzyskane z działalności usługowej w ramach praktycznej nauki zawodu.**

Środki te przeznaczone są na zakup pomocy dydaktycznych, sprzętu oraz wyposażenie pracowni, co pozwala szkołom na lepsze przygotowanie uczniów do wymogów rynku pracy.

8. Doskonalenie nauczycieli kształcenia zawodowego

Nauczyciele przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu mają obowiązek uczestnictwa w szkoleniach branżowych w trzyletnich cyklach, w łącznym wymiarze 40 godzin (art. 42 ust. 2c ustawy Karta Nauczyciela).

Szkolenia te są organizowane przez dyrektora szkoły i nie generują kosztów dla nauczyciela. Podnoszenie kwalifikacji pedagogów zwiększa jakość kształcenia zawodowego i wprowadza nowoczesne metody nauczania.

9. Branżowe Centra Umiejętności

Jednym z elementów reformy kształcenia zawodowego wdrażanej w Polsce od 2019 r. jest powstanie **Branżowych Centrów Umiejętności (BCU), finansowanych m.in. z Krajowego Planu Odbudowy (KPO)**, które tworzą nowoczesną sieć placówek branżowo wyspecjalizowanych w zakresie kształcenia, szkoleń i egzaminowania.

Centra te wspierają szkoły zawodowe, uczelnie oraz pracodawców poprzez prowadzenie specjalistycznych kursów i praktycznych szkoleń, certyfikację kwalifikacji zawodowych, dostęp do nowoczesnych technologii oraz działalność innowacyjno-rozwojową. BCU

umożliwiają praktyczne przygotowanie uczniów, studentów, nauczycieli i innych uczestników do wykonywania zadań w różnych branżach, rozwój kompetencji specjalistycznych zgodnych z wymaganiami rynku pracy, a także zwiększają szanse na zatrudnienie i ułatwiają wejście na rynek pracy.

Efekty reformy

Dzięki reformie oświatowej w zakresie szkolnictwa zawodowego uczniowie zdobywają pełne kwalifikacje zawodowe i uprawnienia branżowe, mają możliwość nabywania dodatkowych umiejętności specjalistycznych, odbywają praktyki w rzeczywistych warunkach pracy oraz korzystają z doradztwa zawodowego.

Reformy zwiększają atrakcyjność kształcenia dualnego, umożliwiają zdobycie doświadczenia zawodowego już podczas nauki oraz wspierają dalszy rozwój kompetencji w Branżowych Centrach Umiejętności. Absolwenci stają się lepiej przygotowani do rynku pracy, a pracodawcy zyskują wykwalifikowanych pracowników.

Podsumowanie

Reforma kształcenia zawodowego w Polsce stanowi **nowoczesny i kompleksowy system edukacji**, który łączy teorię z praktyką, wzmacnia współpracę z pracodawcami, wprowadza nowe formy praktyk i staży, obowiązkowe egzaminowanie oraz wsparcie doradztwa zawodowego. Dzięki tym rozwiązaniom uczniowie uzyskują kompetencje niezbędne do wykonywania zawodu, a gospodarka – wykwalifikowaną kadrę gotową do podjęcia pracy w wymagających branżach.